

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Одеський державний екологічний університет

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні групи забезпечення
спеціальності

103 «Науки про Землю»

від «31» 08 20 20 року

протокол № 1

Голова групи: Шакірзанова Ж.Р.

УЗГОДЖЕНО

Декан (директор): Овчарук В.А.

Гідрометеорологічний інститут

(назва факультету, прізвище, ініціали)

УЗГОДЖЕНО

Нач. каф. Військової підготовки

полковник Грушевський О.М.

(назва факультету, прізвище, ініціали)

СИЛЛАБУС

навчальної дисципліни

«Політологія та основи соціології»

(назва навчальної дисципліни)

Спеціальності: 103 «Науки про Землю»

(шифр та назва спеціальності)

Освітні програми «Гідрометеорологія», «Організація метеорологічного та геофізичного забезпечення Збройних Сил України»

(назва освітньої програми)

бакалавр

(рівень вищої освіти)

денна

(форма навчання)

3

(рік навчання)

6

(семестр навчання)

3/90

(кількість кредитів

ЄКТС/годин)

іспит

(форма контролю)

українознавства та соціальних наук ОДЕКУ

(кафедра)

Одеса, 2020 р.

Автори: Бубнов І.В., доцент кафедри українознавства та соціальних наук
ОДЕКУ, к.іст.н.
(прізвище, ініціали, посада, науковий ступінь, вчена звання)

Поточна редакція розглянута на засіданні кафедри українознавства та соціальних наук від «28» серпня 2020 року, протокол № 1.

Викладачі: лекційні заняття - Сіленко А.О., д.політ.н., професор
(вид навчального заняття: прізвище, ініціали, посада, науковий ступінь, вчена звання)

практичні заняття – Сіленко А.О., д.політ.н., професор
(вид навчального заняття: прізвище, ініціали, посада, науковий ступінь, вчена звання)

Рецензент: Павленко О.П., к.е.н., доцент кафедри публічного управління та менеджменту природоохоронної діяльності ОДЕКУ

Перелік попередніх редакцій

Прізвища та ініціали авторів	Дата, № протоколу	Дата набуття чинності

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета	Метою дисципліни є надання студентам комплексу науково-теоретичних знань соціально-гуманітарного спрямування, що відповідають вимогам сучасного моменту, максимальне ознайомлення їх із світовим досвідом розв'язання актуальних соціально-політичних проблем сьогодення.
Компетентність	ОПП «Гідрометеорологія»: К01 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
Результат навчання	ПР16 Виявити знання, що сприяють розвитку загальної культури і соціалізації особистості
Базові знання	<ol style="list-style-type: none"> 1. Об'єкт і методи політичної науки, її понятійно-категоріальний апарат. 2. Зміст основних світових політологічних шкіл, концепцій і напрямків, а також характерних рис сучасних вчень про політику. 3. Сутність та принципи політичного життя, політичних відносин і процесів, конституційних прав людини і громадянина. 4. Роль і значення політичної системи і режимів у житті держави і громадянського суспільства. 5. Загальні питання теорії соціології (загально-теоретична соціологія). 6. Сутність та зміст спеціальних і галузевих соціологічних теорій (теорії середнього рівня); 7. Конкретні соціологічні дослідження : процес, види, методи.
Базові вміння	<ol style="list-style-type: none"> 1. Визначати теоретичні, духовні та прикладні аспекти соціально-політичного знання. 2. Розуміти основні механізми підготовки та прийняття рішень у різних сферах суспільно-політичного життя та особистої ролі у цих процесах. 3. Усвідомити сенс і основні напрямки розвитку світового політичного процесу, геополітичну обстановку, місце і роль України в сучасному світі. 4. Орієнтуватися в соціальних процесах і оцінювати їх вплив на розвиток українського суспільства. 5. Використовувати знання про соціальні інститути для аналізу сучасних проблем суспільства. 6. Глибоко розуміти соціальну дійсність та визначити своє місце в ній, концентрувати особисті зусилля в вирішенні соціальних суперечностей. 7. Налізувати соціальну інформацію щодо становлення нової соціальної реальності в Україні, в світі.
Базові навички	<ol style="list-style-type: none"> 1) соціально-особистісного характеру: <ul style="list-style-type: none"> - здатність використання базових соціально-політичних цінностей та норм суспільно-політичної поведінки для

	<p>формування активної громадянської позиції;</p> <ul style="list-style-type: none"> - адаптивність і комунікабельність, здатність здійснювати соціально-політичну комунікаційну діяльність. <p>2) інструментальні:</p> <ul style="list-style-type: none"> - розуміння причинно-наслідкових зв'язків й уміння їх використовувати в професійній і соціально-політичній діяльності; - здатність виявляти актуальні проблеми; здійснення теоретичного аналізу проблеми, аналітичні здібності, навички управління інформацією. <p>3) загальнонаукового характеру:</p> <ul style="list-style-type: none"> - базові уявлення про основи політології, що сприяють розвитку загальної політичної культури, розуміння причинно-наслідкових зв'язків розвитку суспільства, процесів глобалізації - здатність діяти з позиції соціальної відповідальності, займати активну життєву та громадянську позицію, розвивати лідерські якості.
Пов'язані силлабуси	немає
Попередня дисципліна	«Філософія та основи психології»
Наступна дисципліна	«Підприємницька діяльність»
Кількість годин	лекції: 30 годин семінарські заняття: 15 годин самостійна робота студентів: 45 годин

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Лекційні модулі

Код	Назва модуля та тем	Кількість годин	
		аудиторні	СРС
ЗМ-Л1	Теоретичні основи знань про політику і суспільство		
	Тема 1. Політологія як наука і навчальна дисципліна.	2	0,5
	Тема 2. Виникнення та еволюція світової соціально-політичної думки	2	1
	Тема 3. Політика як соціальне явище.	2	0,5
	Тема 4. Влада в суспільстві. Політична система суспільства	2	0,5
	Тема 5.. Держава в політичній системі. Громадянське суспільство і правова держава	2	1
	Тема 6. Політичні партії та суспільно-політичні об'єднання в політичній системі суспільства	2	1
	Тема 7. Політична еліта і політичне лідерство.	2	0,5
	Тема 8. Політична свідомість і політична культура	2	1
	Тема 9. Політика і засоби масової інформації.	2	0,5
	Тема 10. Міжнародна політика і система міжнародних відносин	2	0,5
	Тема 11. Соціологія, її місце і роль у науці та суспільстві.	2	0,5
	Тема 12. Суспільство як соціальна система.	2	0,5
	Тема 13. Особистість у системі соціальних відносин і процесів.	2	0,5
	Тема 14. Соціальна стратифікація та соціальна мобільність.	2	1
Тема 15. Соціологія шлюбу та сім'ї.	2	2,5	
Разом:		30	12

Консультації:

Викладач: проф. Сіленко Алла Олексіївна.

Дні тижня: понеділок (14.30-15.30), четвер (13.00-15.00).

Аудиторія 610 (НЛК №2).

2.2. Практичні модулі

Код	Назва модуля та тем	Кількість годин	
		аудиторні	СРС
ЗМ-П1	Теоретичні основи знань про політику, політичні інститути і процеси.		
	Семінарське заняття № 1. Політологія як наука і навчальна дисципліна. 1. Становлення політології як самостійної наукової дисципліни. 2. Предмет політичної науки. Методи політології. 3. Структура та функції політичної науки.	2	1

	<p>Семінарське заняття № 2. Виникнення та еволюція соціально-світової політичної думки</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Суспільно-політичні уявлення Стародавнього світу. 2. Політична думка Середньовіччя та епохи Відродження . 3. Теорії природного права та суспільного договору доби Нового часу. 4. Основні напрямки соціально-політичної думки XIX – початку XX ст. 	2	2
	<p>Семінарське заняття № 3. Політика як соціальне явище. Влада в суспільстві.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття і структура політики. Типологія політики 2. Функції політики в суспільному житті. 3. Основні підходи щодо визначення сутності влади. 4. Структура та агенти влади. 5. Класифікація влади. Відмінні особливості політичної влади. 	2	1
	<p>Семінарське заняття № 4. Держава в політичній системі суспільства. Громадянське суспільство</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття, ознаки і функції держави. Теорії походження держави. 2. Форми сучасної держави. 3. Основні принципи правової і соціальної держави <p>Взаємозв'язок правової держави і громадянського суспільства.</p>	2	2
	<p>Семінарське заняття № 5. . Політична свідомість і політична культура . Політика і засоби масової інформації</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність та види політичної свідомості. 2. Поняття, структура і функції політичної культури. 3. Типологізація політичної культури. 4. Роль і функції засобів масової інформації в політичному процесі. 5. Поняття і сутність політичного маніпулювання. 	2	2
ЗМ-П2	<p>Теоретичні основи науки про суспільство та соціологічні галузеві теорії</p> <p>Семінарське заняття № 6. Соціологія, її місце і роль у науці та суспільстві. Суспільство як соціальна система.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Предмет соціології. Закони та категорії соціологічної науки 2. Структура, функції, методи соціології. 3. Сутність та типологія суспільств. 4. Характеристика основних елементів суспільства 	2	1

5. Соціальна структура суспільства.		
Семінарське заняття № 7. Особистість у системі соціальних відносин і процесів. Соціальна стратифікація та соціальна мобільність	2	1
1. Поняття особистості в соціології. Соціалізація: сутність, етапи, агенти.		
2. Соціальний статус та соціальна роль особистості.		
3. Соціальна стратифікація: поняття, основні методологічні підходи		
4. Соціальна мобільність. Види соціальної мобільності.		
Семінарське заняття № 8. Соціологія сім'ї та шлюбу.	1	3
1. Сутність сім'ї та шлюбу.		
2. Функції, структура та типологія сім'ї.		
3. Соціальні фактори кризи сучасної сім'ї.		
Разом:	15	13

Консультації:

Викладач: проф. Сіленко Алла Олексіївна

Дні тижня: понеділок (14.30-15.30), четвер (13.00-15.00).

Аудиторія 610а (НЛК №2).

2.3. Самостійна робота студента та контрольні заходи

Код модуля	Завдання на СРС та контрольні заходи	Кількість годин	Строк проведення (тиждень)
ЗМ-Л1	Підготовка до лекційних занять Назва контрольного заходу (обов'язковий): - <i>Усне опитування.</i>	10	1-15 тижні
	Назва контрольного заходу: Виконання ІЗ (підготовка реферату)	2	13-14 тижні
ЗМ-П1	Підготовка до семінарських занять Назва контрольного заходу: - <i>Тестування</i>	4	2-8 тижні
	Назва контрольного заходу - Підготовка до усного опитування - <i>Усне опитування</i>	2	1-7 тижні
	Назва контрольного заходу (обов'язковий): - <i>Підготовка до модульної (тестової) контрольної роботи №1</i>	2	9 тиждень
ЗМ-П2	Підготовка до семінарських занять Назва контрольного заходу - <i>Тестування.</i>	2	10-14 тижні
	Назва контрольного заходу - Підготовка до усного опитування - <i>Усне опитування</i>	1	10-12 тижні

	Назва контрольного заходу (обов'язковий): - Підготовка до модульної (тестової) контрольної роботи №2	2	15 тиждень
	Підготовка до іспиту	20	16 тиждень
	Разом:	45	

1. Методика проведення та оцінювання контрольних заходів для ЗМ-Л1.

Методи усного контролю: індивідуальне опитування (УО)

Оцінювання усного контролю:

опрацювання студентом матеріалу кожної теми лекційного заняття з відповідним усним опитуванням оцінюється в 1 бал (загалом **15 балів**)

Методи письмового контролю виконання індивідуального завдання (ІЗ)

Оцінювання письмового контролю:

виконання індивідуального завдання (ІЗ) – реферату по окремій індивідуальній темі, оцінюється на основі повноти висвітлення теми, уміння підібрати та опрацювати відповідні джерела і літературу та реферувати текст (загалом - **5 балів**).

Таким чином, максимально можлива кількість балів за всі заходи контролю у ЗМ-Л1 становить 20 балів, серед них обов'язковий контрольний захід (УО) для ЗМ-Л1 – 15 балів.

2. Методика проведення та оцінювання контрольних заходів для ЗМ-П1

Методи письмового контролю: письмовий тестовий контроль (ТР), модульний тестовий контроль (МКР№1)

Оцінювання письмового контролю:

один письмовий тестовий контроль (ТР) складається з 5 тестових запитань закритого типу, де одна правильна відповідь на запитання оцінюється в 1 бал (загалом: **25 балів**);

модульний тестовий контроль (МКР№1), складається з 20 запитань закритого типу, де кожна правильна відповідь оцінюється в 1 бал, загалом - **20 балів**.

Таким чином, максимально можлива кількість балів за всі заходи контролю у ЗМ-П1 становить 45 бали, серед них обов'язковий контрольний захід (МКР№1) для ЗМ-П1 – 20 балів.

3. Методика проведення та оцінювання контрольних заходів для ЗМ-П2

Методи письмового контролю: письмовий тестовий контроль (ТР), модульний тестовий контроль (МКР№2)

Оцінювання письмового контролю:

один письмовий тестовий контроль (ТР) складається з 5 тестових запитань закритого типу, де одна правильна відповідь на запитання оцінюється в 1 бал (загалом: **15 балів**);

модульний тестовий контроль (МКР№2), складається з 20 запитань закритого типу, де кожна правильна відповідь оцінюється в 1 бал, загалом - **20 балів**).

Таким чином, максимально можлива кількість балів за всі заходи контролю у ЗМ-П2 становить 35 бали, серед них обов'язковий контрольний захід (МКР№2) для ЗМ-П2 – 20 балів.

Максимально можлива кількість балів за всі заходи контролю у ЗМ-Л1 становить 20 балів, за ЗМ-П1 – 45 балів, ЗМ-П2 – 35 балів, що разом складає – 100 балів.

Серед них 3 обов'язкових контрольних заходи, по одному в кожному змістовному модулі, разом – 55 балів. Загальна кількість балів обов'язкових контролюючих заходів практичних змістовних модулів дорівнює 40 балам.

4. Методика проведення та оцінювання підсумкового заходу з дисципліни «Політологія та основи соціології».

Формою підсумкового семестрового контролюючого заходу з обов'язкової навчальної дисципліни «Політологія та основи соціології» є іспит.

Екзаменаційні білети з дисципліни «Політологія та основи соціології» являють собою тестові завдання закритого типу, які потребують від студента вибору правильних відповідей з чотирьох запропонованих варіантів. Тестові питання кожного екзаменаційного білету формуються по всьому переліку сформованих у навчальній дисципліні знань (в першу чергу базової компоненти), а їх загальна кількість складає 20 завдань. Правильна відповідь на 1 тестове завдання оцінюється у 5 балів. Оцінка успішності виконання студентом цього заходу здійснюється у формі кількісної оцінки (бал успішності) та максимально складає 100 балів. Перехід від кількісної оцінки до якісної оцінки здійснюється за 4-х бальною системою відповідно до наступної шкали - за правильну відповідь: на 18-20 тестів (90-100%) – «відмінно»; на 15-17 тестів (74-89%) – «добре»; на 12-14 тестів (60-73%) – «задовільно»; на менш ніж 12 тестів (<60%) – «незадовільно».

Питання про допуск до семестрового іспиту розглядається тільки за умови, якщо студент виконав всі види обов'язкових завдань і набрав за модульною системою суму балів не менше 50% від максимально можливої за практичну частину (20 балів). В іншому випадку студент вважається таким, що не виконав навчального плану дисципліни і не допускається до іспиту.

Загальна кількісна оцінка, що отримує студент за підсумками вивчення навчальної дисципліни «Політологія та основи соціології» (загальний бал успішності) є усередненою між кількісною оцінкою поточних контролюючих заходів та кількісною оцінкою семестрового контролюючого заходу – іспиту. Якщо студент за підсумками іспиту отримав загальну кількісну оцінку менше 50% (від максимально можливої на екзамені), то загальний бал успішності має дорівнювати балу успішності на іспиті.

Шкала відповідності оцінок за національною системою та системою ЄКТАС

За шкалою ECTS	За національною системою		Бал успішності
	для іспиту	критерії	
A	5 (відмінно)	Відмінно – блискуча робота з незначними помилками	90–100
B	4 (добре)	Дуже добре – вище середнього стандарту, але з деякими поширеними помилками	82–89,9
C	4 (добре)	Добре – загалом добра робота, але з помітними помилками	74–81,9
D	3 (задовільно)	Задовільно - пристойно, але із значними помилками	64–73,9
E	3 (задовільно)	Достатньо – задовольняє мінімальним вимогам	60–63,9

FX	2 (незадовільно)	Не прийнято – з можливістю перескладання	35–59,9
F	2 (незадовільно)	Не прийнято з обов’язковим повторним курсом	1–34,9

3. РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

3.1 Модуль ЗМ-Л1 «Теоретичні основи знань про політику і суспільство»

3.1.1. Повчання.

При вивченні теми №1 «Політологія як наука і навчальна дисципліна» необхідно розглянути наступні питання: Предмет та структура політології. Задачі, цілі та функції політології. Методи політичної науки. Місце політології у системі суспільствознавства.

Мета теми: визначення предмету політології; знайомство з її історією, парадигмами, методами і категоріями, виявлення місця політології в системі гуманітарних наук, вивчення основних функцій науки про політику.

Вивчення зазначеного матеріалу потребує чіткого засвоєння змісту наступних понять та термінів: політологія, категорії політології, функції політології, порівняльна політологія, політична антропологія, політична демографія, політична філософія, політична соціологія, політична історія, політична психологія, прикладна політологія, парадигми і школи політології, методи політології, предмет політології, основні проблеми дослідження і вивчення політичної науки

При вивченні теми № 2 «Виникнення та еволюція світової соціально-політичної думки» необхідно розглянути наступні питання: Міфологічна та філософсько-етична концепції політики у Стародавньому світі: політичні ідеї у країнах стародавнього Сходу (Єгипет, Індія, Вавилон, Китай) та у Античному світі (Стародавня Греція, стародавній Рим). Релігійна концепція політики у період Середньовіччя: політичні ідеї у Європі (А.Августин, Ф. Аквінський) та у державах Сходу (Інб-Хальдун, Інб-Сіна). Новий час: істотна новина в розвитку політичної теорії. Політична думка доби Відродження. Суспільно-політична думка епохи Просвітництва. Політично-правові вчення в Німеччині у 18-19 ст. Основні напрямки розвитку сучасної західної політології.

Мета теми: усвідомлення генезису політичних ідей, основних етапів їхнього розвитку; розгляд політичної думки класичної давнини і середньовіччя, політичних теорій Нового часу; становлення та утвердження політології як науки; інституювання й теоретичні передумови формування сучасної політичної науки; знання основних національних шкіл і проблемних підходів сучасної західної політології.

Вивчення зазначеного матеріалу потребує чіткого засвоєння змісту наступних понять та термінів: античний поліс, тиранія, аристократія, олігархія, охлократія, політія, демократія, природне право, раціоналізм, теорія «суспільного договору», теорія поділу влади, утопічний соціалізм, невідчужувані права особи, конституціоналізм, біхевіоризм, верифікація, детермінізм, поведінкова політологія, психоаналіз, телеологічний підхід, політичний плюралізм, громадська думка, прагматизм, позитивізм

При вивченні теми № 3 «Політика як соціальне явище» слід звернути увагу на розгляд наступних питань: Місце і роль політики у житті суспільства. Взаємодія політики з іншими сферами суспільного життя. Політичні відносини: суттєвість та форми. Суттєвість політичного життя та причини його виникнення. Зміст та тенденції розвитку політичного життя. Особливості політичного життя у сучасній Україні.

Мета теми: усвідомлення сутності політики, її структури і функцій; характеристика основних концепцій політики; визначення основних елементів політики та їх функцій; розкриття змісту основних теорій щодо меж просування політики в життя суспільства; ознайомлення з структурно-функціональними вимірами політичного життя; з'ясування ролі політики у сучасному розвитку українського суспільства.

Вивчення зазначеного матеріалу потребує чіткого засвоєння змісту наступних понять та термінів: політика, витоки політики, рівні функціонування політики, структура політики, функції політики, види політики, теологічне пояснення політики, біологічна теорія політики, інституціональне визначення політики, натуралістичне пояснення політики; психологічна теорія політики, соціально-економічна теорія політики, правові політичні теорії

При вивченні теми № 4 «**Влада в суспільстві. Політична система суспільства**» слід звернути увагу на розгляд наступних питань: Основні концепції політичної влади. Структура та агенти влади. Форми та механізм політичної влади. Проблема легітимності влади в суспільстві. Класифікація влади. Поняття політичної системи та механізм її функціонування. Структура та функції політичної системи. Політичні інститути та їх роль у політичному житті суспільства. Типи політичних систем. Політична система сучасної України.

Мета теми: аналіз змісту, структури і мотиваційних основ політичної влади, механізму її здійснення; характеристика співвідношення ефективності і легітимності політичної влади, виділення основних видів влади, характеристика ознак влади та її головних функцій, аналіз основних наукових підходів до трактування політичної влади, розуміння відмінностей між політичною та державною владою, визначення структури і функцій політичної системи; опис механізму функціонування політичної системи; формулювання критеріїв типологізації політичних систем, усвідомлення основних напрямів реформування політичної системи України

Вивчення зазначеного матеріалу потребує чіткого засвоєння змісту наступних понять та термінів: кратологія, влада, система влади, політична влада, верховенство влади, всезагальність влади, легальність влади, легітимність влади, рівні легітимності (ідеологічний, структурний, персональний), ресурси влади, панування, типи легітимного панування (традиційне, харизматичне, легальне), авторитет влади, структура влади, функції політичної влади, політичне панування, моноцентричність влади, політична система, ознаки політичної системи, структура політичної системи, функції політичної системи, артикуляція й агрегування інтересів, політичні відносини, політична соціалізація і рекрутування, процес прийняття рішень, типи політичних систем, політичні принципи та норми, політична стабільність, політичний ризик, Т.Парсонс, Д.Істон, Г.Алмонд

При вивченні теми № 5 «**Держава в політичній системі. Громадянське суспільство і правова держава**» слід розглянути питання: Походження і сутність держави. Функції держави та структура державної влади. Основні типи і форми сучасних держав. Громадянське суспільство і правова держава. Співвідношення соціального та правового принципів державного правління. Майбутнє держави.

Мета теми: ознайомлення з основними трактуваннями держави; знання основних теорій виникнення держави; розгляд форм державного устрою і правління; знайомство зі специфікою діяльності державних інститутів влади при різноманітних формах правління; засвоєння основних положень теорії правової і соціальної держави; характеристика прав людини, змістовний аналіз принципу поділу влади.

Вивчення зазначеного матеріалу потребує чіткого засвоєння змісту наступних понять та термінів: держава, ознаки держави, суверенітет, форма державного устрою, форма

правління, федерація, конфедерація, унітарна держава, президент, уряд, парламент, сецесія, монархія, республіка, правова держава, права людини, поділ влади, соціальна держава, патерналізм

При вивченні теми **№ 6 «Політичні партії та суспільно-політичні об'єднання в політичній системі суспільства»** доцільно розглянути наступні питання: Причини виникнення, суттєвість та роль у суспільстві політичних партій. Сучасні партійні системи та їх різновиди. Суспільні організації та рухи. Їх роль у політичному процесі. Політичні партії сучасної України.

Мета теми: вивчення партій як політичного інституту; з'ясування місця і ролі партій у політичній системі суспільства; типологізація і порівняльний аналіз партійних систем; виявлення специфічних особливостей української партійної системи.

Вивчення зазначеного матеріалу потребує чіткого засвоєння змісту наступних понять та термінів: політична партія, клієнтела, протопартія, партологія, «кадрові» і «масові» партії, «системна» і «позасистемна» опозиція, «закон олігархізації партій», партійна система, однопартійна система, двопартійна система, багатопартійна система, громадська організація, об'єднання громадян, суспільно-політичний рух, лобізм, міжнародні організації, політичний блок, парламентська партія

При вивченні теми **№ 7 «Політична еліта і політичне лідерство»** доцільно розглянути наступні питання: Політичне лідерство як явище: соціально-психологічний та соціально-політичний аспекти. Концепції політичного лідерства та його типологія. Теорії політичних еліт. Шляхи формування політичної еліти.

Мета теми: знайомство з основними соціальними суб'єктами політичної влади - групами інтересів, правлячими елітами і політичним лідерством, визначення їх місця і ролі в системі владних відношень; вивчення специфіки лобізму, корпоративізму, пояснення системи формування та зміни еліт, опис процесу формування національної еліти України, характеристика основних теорій політичного лідерства, визначення функцій політичних лідерів.

Вивчення зазначеного матеріалу потребує чіткого засвоєння змісту наступних понять та термінів: групи інтересів, лобізм, корпоративізм, еліта, правляча еліта, політична еліта, економічна еліта, адміністративна еліта, відкрита і закрита еліти, контреліта, циркуляція еліти, зміна еліт, істеблішмент, політичне лідерство, лідер, політичний імідж.

При вивченні теми **№ 8 «Політична свідомість і політична культура»** доцільно розглянути наступні питання: Сутність, зміст та рівні політичної свідомості. Масова суспільна свідомість та ідеологія, їх зв'язок та особливості. Місце та роль політичної культури у політичному житті сучасного українського суспільства.

Мета теми: знайомство з феноменом політичної культури, вивчення її структури й основних компонентів; визначення ролі політичної культури в політичній системі; аналіз основних типів політичної культури; характеристика політичної соціалізації, її механізмів, моделей, етапів.

Вивчення зазначеного матеріалу потребує чіткого засвоєння змісту наступних понять та термінів: політична культура, типи політичної культури (патріархальна, підданистська, активістська), політичний стереотип, політичний міф, політичний символ, громадянська культура, субкультура, політична соціалізація, соціалізант, агент соціалізації, агентури соціалізації, ресоціалізація, моделі соціалізації, агрегація інтересів, артикуляція інтересів, відповідальність політична, громадська думка, культура участі, культура фрагментарна політична, менталітет, маніпулювання, політична зрілість, політична орієнтація, політична свідомість.

При вивченні теми № 9 «**Політика і засоби масової інформації**» доцільно розглянути наступні питання: Поняття і функції засобів масової інформації. Основні канали і особливості політичного впливу засобів масової інформації. Політичне маніпулювання та шляхи його обмеження.

Мета теми: розкрити основні риси засобів масової інформації, розкрити взаємозв'язок ЗМІ та політики, визначити основні функції ЗМІ, пояснити суть політичного маніпулювання, окреслити його межі, охарактеризувати специфіку функціонування різних форм суспільної організації ЗМІ.

Вивчення зазначеного матеріалу потребує чіткого засвоєння змісту наступних понять та термінів: засоби масової інформації, політичне маніпулювання, паблік-рілейшнз, політична комунікація, телебачення, преса, функції засобів масової інформації, інформаційні агенти, медіалогія, громадська думка, інформаційний простір, цензура, інформаційна політика.

При вивченні теми № 10 «**Міжнародна політика і система міжнародних відносин**» доцільно розглянути наступні питання: Основні етапи еволюції міжнародних відносин. Міжнародна політика ХХ ст. Система сучасних міжнародних відносин. Глобальні проблеми сучасності. Зовнішня політика держави. Основні принципи зовнішньої політики України. Геополітичні акценти зовнішньої політики України.

Мета теми: розкрити процес формування та розвитку політичної думки з проблем міжнародних відносин, охарактеризувати види міжнародних відносин, їх рівні, виділити принципи, цілі та функції міжнародного політичного процесу, визначити місце та роль України на міжнародній арені, розкрити зміст основних глобальних проблем людства.

Вивчення зазначеного матеріалу потребує чіткого засвоєння змісту наступних понять та термінів: міжнародні відносини, міжнародні організації, «холодна війна», міжнародний правопорядок, суб'єкти міжнародних відносин, міжнародна політика, зовнішня політика, стратегічне партнерство, суверенітет, міжнародна безпека, євроінтеграційний курс, глобальна політична проблема, Римський клуб, тероризм, демографічна депресія, продовольча проблема, сировинна проблема форми міжнародної політики.

При вивченні теми № 11 «**Соціологія, її місце і роль у науці та суспільстві**» доцільно розглянути наступні питання: Предмет та структура соціології. Категорії та закони соціології. Задачі, цілі та функції соціології. Методи соціології. Місце соціології у системі гуманітарних наук.

Мета теми: вивчення предмету соціології; знайомство з її історією, парадигмами, методами і категоріями, виявлення місця соціології в системі гуманітарних наук, вивчення основних функцій соціології.

Вивчення зазначеного матеріалу потребує чіткого засвоєння змісту наступних понять та термінів: соціологія, об'єкт та предмет соціології, структура соціологічного знання, категорії соціології, соціальне, соціальний закон, функцій соціології, методи соціології, основні проблеми дослідження і вивчення соціології.

При вивченні теми № 12 «**Суспільство як соціальна система**» доцільно розглянути наступні питання: Сутність, типи, тенденції розвитку суспільства. Соціальна структура суспільства і його основні елементи. Характерні особливості сучасного українського суспільства.

Мета теми: усвідомлення сутності поняття «суспільство», його основні ознаки. Характеристика історичних типів суспільства, закономірності розвитку та функціонування суспільства; розкриття змісту основних елементів соціальної структури суспільства; охарактеризувати особливості сучасного українського суспільства.

Вивчення зазначеного матеріалу потребує чіткого засвоєння змісту наступних понять та термінів: суспільство, соціальні зміни, соціальний розвиток, модернізація; соціальна структура; соціальна дія, соціальна взаємодія, соціальні відносини; соціальний інститут, соціальна організація, соціальна спільнота, верства, соціальна група.

При вивченні теми № 13 «**Особистість у системі соціальних відносин і процесів**» доцільно розглянути наступні питання: Поняття особистості. Особливості соціологічного аналізу особистості. Соціальна структура особистості. Рольова та статусна концепції особистості. Соціальні регулятори діяльності та проблеми девіантної поведінки.

Мета теми: розкрити роль особистості в системі соціальних відносин: процесів; соціальної структури особистості, ознайомлення з процесом соціалізації, рольової та статусної концепції особистості, розглянути соціальні регулятори діяльності та проблеми девіантної поведінки..

Вивчення зазначеного матеріалу потребує чіткого засвоєння змісту наступних питань та термінів: людина, індивід, особистість; структура особистості; соціалізація, первинна соціалізація, вторинна соціалізація, політична соціалізація, агенти соціалізації, соціальна адаптація, ресоціалізація, десоціалізація.

При вивченні теми № 14 «**Соціальна стратифікація та соціальна мобільність**» доцільно розглянути наступні питання: Сутність соціальної стратифікації: поняття та види. Соціальна мобільність. Соціальна стратифікація та мобільність сучасного українського суспільства: головні проблеми та шляхи їх подолання

Мета теми: розкрити сутність теорії соціальної стратифікації та охарактеризувати її історичні типи; проаналізувати сутність процесу соціальної мобільності і які основні тенденції соціальної диференціації українського суспільств

Вивчення зазначеного матеріалу потребує чіткого засвоєння змісту наступних питань та термінів: соціальна роль, соціальні норми, санкції, девіація, соціальна стратифікація, соціальний клас, вищий клас, середній клас, нижчий клас, маргінали, соціальна мобільність, вертикальна мобільність, горизонтальна мобільність. .

При вивченні теми № 15 «**Соціологія шлюбу та сім'ї**» доцільно розглянути наступні питання: Інститути сім'ї в історії людства: зміни та перспектива. Поняття шлюбу, його типологія. Поняття сім'ї, її види, функції. Вивчення проблеми сім'ї на сучасному етапі розвитку українського суспільства.

Мета теми: дати визначення науковій дисципліні «соціологія сім'ї» її об'єкта і предмета; охарактеризувати етапи життєвого циклу сім'ї; її типи, структуру, форми шлюбу, загальні принципи регулювання сімейних відносин; розкрити зміст основних соціальних функцій сім'ї в суспільстві; розглянути сучасний етап розвитку української сім'ї та пояснити сутність демографічної політики уряду України стосовно розвитку сім'ї.

Вивчення зазначеного матеріалу потребує чіткого засвоєння змісту наступних понять та термінів: сім'я, шлюб, соціологія сім'ї, форми сім'ї та шлюбу, моногамія та полігамія, груповий шлюб, тип сім'ї, нуклеарна сім'я, розширена сім'я, життєвий цикл сім'ї, сім'я як соціальний інститут, сім'я як мала соціальна група, сімейна політика.

3.1.2 Питання для самоперевірки.

1. Дж.Локк як засновник політичної доктрини класичного лібералізму? ([1] С.42-48; [2] С.27-45; [4] С. 31-38)
2. Що є спільним для всіх соціально-правових доктрин Нового часу? ([1] С.42-48; [2] С.27-45[4] С. 31-38)

3. **Розкрити сутність вчення Ж.Ж.Руссо про народний суверенітет.** ([1] С.42-48; [2] С.27-45; [4] С. 31-38)
4. **Розкрити сутність теорії Ш.Л.Монтеск'є про розділ влад.** ([1] С.42-48; [2] С.27-45; [4] С. 31-38)
5. Охарактеризувати погляди на людину і політику І.Канта. ([1] С.42-48; [2] С.27-45; [4] С. 31-38)
6. Визначити погляди О.Конта як засновника позитивізму. ([1] С.49-54; [2] С.58-60; [4] С. 38-45)
7. Визначити політико-соціологічні погляди Г.Спенсера. ([1] С.49-54; [2] С.58-60; [4] С. 38-45)
8. Теорія соціального реформаторства у поглядах Е.Дюркгейма. ([1] С.49-54; [2] С.58-60; [4] С. 38-45)
9. **Розкрити сутність вчення М.Вебера про види легітимного панування.** ([1] С.49-54; [2] С.58-60; [4] С. 38-45)
10. **Визначити сутність та головні елементи політичної системи суспільства.** ([1] С.101-114; [2] С.87-95; [4] С. 97-106)
11. Дати загальну характеристику основних політичних систем сучасності.. ([1] С.101-114; [2] С.87-95; [4])
12. **Встановити відмінні риси політичної системи сучасної України.** ([1] С.101-114; [2] С.87-95; [4])
13. **Розкрити сутність громадянського суспільства.** ([1] С.205-220; [2] С.79-86; [5] С. 11-12)
14. **Охарактеризувати типові риси правової держави.** ([1] С.205-220; [2] С.79-86)
15. Співпоставити соціальний та правовий принципи державної організації. ([1] С.205-220; [2] С.79-86)
16. **Визначити сутність та задачі соціальної держави** ([1] С.205-220; [2] С.79-86)
17. Визначити сутність та функції суспільно-політичних об'єднань. . ([2] С.148-170)
18. Принципи формування та функціонування суспільно-політичних об'єднань. . ([2] С.148-170)
19. Охарактеризувати основні суспільно-політичні об'єднання сучасної України. . ([2] С.148-170)
20. Визначити основні міжнародні політичні організації. . ([2] С.148-170)
21. Класифікація суспільно-політичних об'єднань . ([2] С.148-170)
22. **Сутність, структура та функції політичної свідомості.** ([1] С.337-358; [2] С.195-203)
23. Основні типи політичної свідомості. ([1] С.337-358; [2] С.195-203)
24. **Розкрити сутність та функції громадської думки.** ([1] С.337-358; [2])
25. Що складає зміст політичної культури? ([1] С.337-358; [2])
26. **Сутність, структура та функції політичної культури.** ([1] С.337-358; [2] С.195-203)
27. Класифікація політичної культури. ([1] С.337-358; [2] С.195-203)
28. Що складає сутність та зміст зовнішньої політики національної держави? ([1] С.475-514 [2] С.287-309, 318-334; [3] С. 15-16)
29. **Визначити основні принципи сучасного міжнародного життя.** ([1] С.475-514 [2] С.287-309, 318-334)
30. **Розкрити зміст основних зовнішньополітичних функцій держави.** ([1] С.475-514 [2] С.287-309, 318-334; [3] С. 15-16)

31. Визначити та проаналізувати основні засоби здійснення зовнішньої політики. ([1] С.475-514 [2] С.287-309, 318-334; [3] С. 15-16)
32. **Визначити структуру та принципи світової політики.** ([1] С.475-514 [2] С.287-309, 318-334; [3] С. 15-16)
33. **Охарактеризувати сутність глобальних політичних проблем сучасності.** ([1] С.475-514 [2] С.287-309, 318-334; [3] С. 15-16)
34. Здійснити класифікацію глобальних політичних проблем сучасності([1] С.475-514 [2] С.287-309, 318-334; [3] С. 15-16)
35. **Що є об'єктом соціології?** ([5] С.6-7)
36. Чим відрізняється соціологія від інших наук про суспільство? ? [5] С.12-14)
37. .Що таке «соціальні закони»? Чим вони відрізняються від законів природи? ([5] С.7-8)
38. Чим відрізняється макро- і мікросоціологічна теорії?([5] С.10-11)
39. **У чому суть основних функцій соціології?** ([5] С.11)
40. Що ви розумієте під методами і прийомами соціології? ([5] С.11-12)
41. У чому виявляється зв'язок соціології з іншими науками? ([5] С.12-14)
42. **Що таке « суспільство»? Чому людина не може існувати поза суспільством?** ([5] С.15-17)
43. **Які історичні типи суспільства ви знаєте? ?** ([5] С.17-18)
44. За якими критеріями можна здійснювати типологізацію суспільства? ([5] С.15-17)
45. В чому полягає різниця між доіндустріальним, індустріальним та постіндустріальним суспільством? ([5] С.15-18)
46. **Що слід розуміти під терміном «модернізація суспільства»?** ([5] С.19)
47. Що означає суспільство як соціальна система? ([5] С.19-20)
48. **Охарактеризуйте основні елементи соціальної системи?** ([5] С.20-23)
49. Поясніть поняття соціального інституту, яка його структура? ([5] С.21-22)
50. **Що таке соціальна структура суспільства?** ([5] С.23-25)
51. В чому різниця між поняттям «індивід», «індивідуальність», «особистість»? ([5] С.26-29)
52. **Які основні стадії соціалізації і інститути соціалізації на цих стадіях?** ([5] С.29-31)
53. Чим розрізняються первинні та вторинні соціалізації? ([5] С.30-31)
54. **З чого складається соціальний статус особистості?** ([5] С.32-33)
55. В чому різниця між предписаними та набутими соціальними статусами? Які складові процесу соціалізації? ([5] С.32)
56. **Якими є основні елементи соціальної структури особистості?** ([5] С.28-29)
57. В чому полягає сутність девіантної поведінки? Якими є різновиди девіантної поведінки? ([5] С.35-38)
58. **Що таке «соціальна стратифікація»?** ([5] С.39-43)
59. Охарактеризуйте історичні типи стратифікації. ([5] С.43-45)
60. Кого відносять до представників «вищого класу», «середнього класу», «нижчого класу»? ([5] С.44-45)
61. **Розкрийте сутність процесу соціальної мобільності.** [5] С.45-47)
62. Що вивчає соціологія сім'ї та шлюбу? ([5] С.79-81)
63. **В чому полягає основний зміст соціальних функцій сім'ї? ? .** ([5] С.81-83)
64. Які Ви знаєте основні типи сім'ї? ? . ([5] С.83-85)
65. **Які Ви знаєте соціальні фактори кризи сучасної сім'ї?** [5] С.85-88

**У переліку питань для самоперевірки напівжирним шрифтом виділені ті, що спрямовані на формування базових результатів навчання.*

3.2 Модуль ЗМ-П1 «Теоретичні основи знань про політику, політичні інститути і процеси»

3.2.1 Повчання

Основне завдання модуля: навчити студентів розрізняти методи та категорії політичної науки та її зв'язок з іншими дисциплінами соціально-гуманітарного циклу; виділяти історичні коріння та джерела сучасних принципів та ідеалів демократичного устрою; розуміти зміст основних підходів до трактування політичної влади; здійснювати типологізацію політичних систем сучасних держав.

Під час підготовки до семінарського заняття №1 «Політологія як наука і навчальна дисципліна» увага студентів має бути зосереджена на визначенні об'єкту та предмету політології як науки, характеристиці основних етапів її розвитку, аналізі особливостей, що зумовили місце політології в системі соціальних наук, вивченні структури, основних методів і функцій політичної науки. Серед основних понять і категорій мають бути засвоєні такі: політика, політологія, політичні відносини, політична свідомість, політичні процеси, політична організація, біхевіоризм, закон циклічності політичних режимів, аналіз і синтез, індукція і дедукція, абстрагування, логічний аналіз, моделювання.

Під час підготовки до семінарського заняття №2 «Виникнення та еволюція світової політичної думки» увага студентів має бути зосереджена на з'ясуванні особливостей розвитку політичної думки у різних регіонах Стародавнього Сходу; визначенні головних політичних проблем у творчості філософів Стародавньої Греції та Риму; розумінні основних принципів і тенденцій розвитку політичної думки Нового часу. Серед основних понять і категорій мають бути засвоєні такі: конфуціанство, легізм, деспотизм, поліс, тиранія, аристократія, монархія, олігархія, політія, раціоналізм, гуманізм, природне право, теорія суспільного договору, теорія розподілу влади, теорія правової держави, конституціоналізм.

Під час підготовки до семінарського заняття №3 «Політика як соціальне явище. Влада в суспільстві» увага студентів має бути зосереджена на розумінні відмінностей у підходах різних мислителів до трактування терміна «політика»; визначенні мети політики; характеристиці основних концепцій політики; визначенні структури політики та охарактеристиці її елементів; розумінні сутності основних функцій політики, розумінні поняття політичної влади, аналізі її змісту і структури; розгляді основних підходів до вивчення влади, характеристиці мотивів і ресурсів політичної влади; засвоєнні основних принципів функціонування політичної влади. Серед основних понять і категорій мають бути засвоєні такі: політика, мета політики, витоки політики, нормативний підхід, конфліктологічний підхід, соціологічний підхід, функціональний підхід, директивний підхід, правовий підхід, системний підхід, інституціональний підхід, структурно-функціональний підхід, політичні відносини, політичні процеси, політична організація, функції політики, деспотія, тиранія, охлократія, автократія, тоталітаризм, фашизм, комунізм, націонал-соціалізм, теократія, демократія, плюралізм, опозиція, поліархія, політична влада, панування, підкорення, авторитет, мотиви влади, ресурси влади, легальність влади, легітимність влади, традиційна легітимність, харизматична легітимність, раціонально-легальна легітимність.

Під час підготовки до семінарського заняття №4 «Держава в політичній системі суспільства. Громадянське суспільство» увага студентів має бути зосереджена на розумінні сутності, ознак і властивостей держави, визначенні її внутрішніх та зовнішніх

функцій, з'ясуванні специфіки діяльності державною апарата, розгляді основних форм державного правління і державного устрою, знанні теорій походження держави. Серед основних понять і категорій мають бути засвоєні такі: держава, державна територія, громадянство, суверенітет, апарат держави, законодавча влада, виконавча влада, судова влада, органи контролю і нагляду, прокуратура, глава держави, президент, монарх, уряд, парламент, суд, унітарна держава, автономія, федерація, конфедерація, суб'єкт федерації.

Під час підготовки до семінарського заняття №5 «Політична свідомість і політична культура. Політика і засоби масової інформації» увага студентів має бути зосереджена на розумінні змісту понять «засоби масової інформації», «четверта влада», виділенні основних рис засобів масової інформації, розкритті взаємозв'язку ЗМІ та політики, визначенні основних функцій ЗМІ; поясненні сутності політичного маніпулювання, окресленні його межі та засобів обмеження, характеристики специфіки функціонування українських ЗМІ; знайомленні з можливостями пропаганди, її формами і прийомами. Серед основних понять і категорій мають бути засвоєні такі: засоби масової інформації, політичне маніпулювання, публік-релейшнз політична комунікація, комунікаційні партнери, комунікація, пропаганда, телебачення, преса, функції засобів масової інформації, інформаційний процес, інформаційне суспільство, реципієнт, медіалогія, громадська думка, Інтернет, цензура, інформаційна політика

3.3 Модуль ЗМ-П2 «Теоретичні основи науки про суспільство та соціологічні галузеві теорії»

3.3.1 Повчання

Основне завдання модуля: навчити студентів визначати механізми функціонування соціально-політичних систем та якісні параметри соціально-політичних процесів; орієнтуватися в соціальних процесах і оцінювати їх вплив на розвиток українського суспільства; використовувати знання про соціальні інститути для аналізу сучасних проблем суспільства; розуміти соціальну дійсність та визначити своє місце в ній, концентрувати особисті зусилля в вирішенні соціальних суперечностей; аналізувати соціальну інформацію щодо становлення нової соціальної реальності в Україні.

Під час підготовки до семінарського заняття №6 «Соціологія, її місце і роль у науці та суспільстві. Суспільство як соціальна система» увага студентів має бути зосереджена на розумінні предмету соціології; ознайомленні з її історією, парадигмами, методами і категоріями соціології, виявлення її місця в системі гуманітарних наук, вивчення основних функцій соціології, усвідомленні сутності поняття «суспільство», його основних ознак; визначенні історичних типів суспільства, закономірності розвитку та функціонування суспільства; розкритті змісту основних елементів соціальної структури суспільства; характеристики особливостей сучасного українського суспільства. Серед основних понять і категорій мають бути засвоєні такі: об'єкт та предмет соціології, категорії соціології, соціальне, соціальний закон, функції соціології, методи соціології, суспільство, соціальні зміни, соціальний розвиток; соціальна структура; соціальна дія, соціальна взаємодія, соціальні відносини; соціальний інститут, соціальна організація, соціальна спільнота, верства, соціальна група.

Під час підготовки до семінарського заняття №7 «Особистість у системі соціальних відносин і процесів. Соціальна стратифікація та соціальна мобільність» увага студентів має бути зосереджена на розумінні сутності особистості в соціології; визначенні особливостей соціологічного аналізу особистості; з'ясуванні соціальної структури особистості; аналізі регуляторів діяльності особистості та проблем девіантної поведінки. визначенні сутності теорії соціальної стратифікації та характеристики її історичних типів; аналізі процесу

соціальної мобільності та основних тенденцій соціальної диференціації українського суспільства. Серед основних понять і категорій мають бути засвоєні такі: особистість; структура особистості; соціалізація, первинна соціалізація, вторинна соціалізація, політична соціалізація, агенти соціалізації, соціальна адаптація, ресоціалізація, десоціалізація соціальна роль, соціальні норми, санкції, девіація, соціальна стратифікація, соціальний клас, маргінали, соціальна мобільність, вертикальна мобільність, горизонтальна мобільність.

Під час підготовки до семінарського заняття №8 «Соціологія сім'ї та шлюбу» увага студентів має бути зосереджена на розумінні об'єкта і предмета наукової дисципліни «соціологія сім'ї»; характеристиці етапів життєвого циклу сім'ї; її типів, структури, форм шлюбу, загальних принципів регулювання сімейних відносин; розкритті змісту основних соціальних функцій сім'ї в суспільстві; розгляді сучасного етапу розвитку української сім'ї та розумінні демографічної політики уряду України стосовно розвитку сім'ї. Серед основних понять і категорій мають бути засвоєні такі: сім'я, шлюб, соціологія сім'ї, форми сім'ї та шлюбу, моногамія та полігамія, груповий шлюб, тип сім'ї, нуклеарна сім'я, розширена сім'я, життєвий цикл сім'ї, сім'я як соціальний інститут, сім'я як мала соціальна група, сімейна політика.

3.4 Вказівки з підготовки індивідуального завдання.

3.4.1 Повчання

Для дисципліни «Політологія та основи соціології» передбачено виконання ІЗ у вигляді реферату за індивідуальною темою, зокрема:

1. Проблеми управління державними справами в доктрині Конфуція.

Рекомендована література:

1. Кирилюк Ф. М. Стародавня політологія. Навч. посіб. . – К. : Тов-во «Знання» України, 2000. – 192 с.
2. Основи етнодержавознавства. Підручник / За ред. Ю.І.Римаренка – К.:Либідь, 1997. – 656с.
3. Основи політичної науки: Курс лекцій за ред Б. Кухти. Ч. 2. Політичні процеси, системи та інститути. – Львів: Кальварія, 1997. – 336с.
4. Політологічний енциклопедичний словник: Навч. Посібник для студентів вузів. – К.: Генеза, 1997. – 400с.
5. Себайн Д.Г., Торсон Т.Л. Історія політичної думки. – К.: Основи, 1997. – 838с.

2. Ідеї Аристотеля про «середній клас» і їх інтерпретація у сучасній політологічній літературі.

Рекомендована література:

1. Аристотель. Політика. Пер. з давньогрец., передм. О. Кислюк. – К., 2005. – 239с
2. Класики політичної думки (від Платона до Макса Вебера). Уклад. Т.Майєр та ін. – К. : ВК ТОВ «Тандем», 2002. – 584с
3. Політологічний енциклопедичний словник: Навч. Посібник для студентів вузів. – К.: Генеза, 1997. – 400с.
4. Себайн Д.Г., Торсон Т.Л. Історія політичної думки. – К.: Основи, 1997. – 838с.

5. Політологія. Підручник для студентів вузів / За ред, О. В. Бабкіної, В.П.Горбатенка. – К., Академія, 1998. – 368с.

3. Ідеї розвитку громадянського суспільства в політичних концепціях мислителів Нового часу.

Рекомендована література:

1. Кирилюк Ф. М. Політологія Нової доби: Навчальний посібник. – К., 2003. – 304с.
2. Класики політичної думки (від Платона до Макса Вебера). Уклад. Т.Майєр та ін. – К. : ВК ТОВ «Тандем», 2002. – 584с
3. Політологічний енциклопедичний словник: Навч. Посібник для студентів вузів. – К.: Генеза, 1997. – 400с.
4. Себайн Д.Г., Торсон Т.Л. Історія політичної думки. – К.: Основи, 1997. – 838с.
5. Скиба В. Й., Горбатенко В. П. , Туренко В.В. Вступ до політології. Екскурс в історію правничополітичної думки – К.: Основи, 1996. – 718 с.

4. Теорія правової держави у політичному вченні І. Канта.

Рекомендована література:

1. Бебик В.М. Базові засади політології: історія, теорія, методологія, практика. К.: МАУП, 2001. – 384 с
2. Кирилюк Ф. М. Політологія Нової доби: Навчальний посібник. – К., 2003. – 304с.
3. Класики політичної думки (від Платона до Макса Вебера). Уклад. Т.Майєр та ін. – К. : ВК ТОВ «Тандем», 2002. – 584с
4. Скиба В. Й., Горбатенко В. П. , Туренко В.В. Вступ до політології. Екскурс в історію правничополітичної думки – К.: Основи, 1996. – 718 с.
5. Себайн Д.Г., Торсон Т.Л. Історія політичної думки. – К.: Основи, 1997. – 838с.

5. Мораль і політика: загальне та специфічне.

Рекомендована література:

1. Бебик В.М. Політологія для політика і громадянина: Монографія. – К., 2004. – 421 с
2. Брегеда А.Ю. Політологія: Навч..метод. посібник для самоств.вивч. дисц. – К.:КНЕУ, 1999. – 108с.
3. Політологія: наука про політику/ За ред. Кременя В.Г. – К.–Х., Єдінорог, **2001**. – 640с.
4. Бабієва А. Політичне насилля: теоретичний аспект // Політичний менеджмент. – 2005. – № 5. – С. 161 -168.
5. Шаблінський І. Розуміння сили: насильство та ненасильство в політиці // Політичний менеджмент. – 2003. – № 1. – С. 120 – 127.

6. Демократія: політичний ідеал і політична практика.

Рекомендована література:

1. Основи демократії: Навч. посібник для студентів вищ. навч. закладів / За заг. ред. А. Колодій; М-во освіти і науки України, Ін-т вищої освіти АПН України, Укр.-канад. проект «Демократична освіта», Інститут вищої освіти. — К.: вид-во «Ай-Бі», 2002. — 684
2. Основи демократії: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / За заг. ред. А.Ф. Колодій. Третє видання, оновлене і доповнене. — Львів: Астролябія, 2009. — 832 с.
3. Основи демократії. Права людини та їх забезпечення в умовах суспільних змін: Навч. посібн. // О.В. Філонов, В.М. Субботін, В.В.Пашутін, І. Я. Тодоров., К.: Знання, 2006. — 215
4. Кіндратець О. Деякі аспекти формування сталої демократії // Політичний менеджмент. — 2006. — № 6. — С. 63 — 73.
5. Пазенок В. Демократія і людина. Теорія і українська дійсність. // Політика і час. — 2003. — № 2. — С. 3 — 15.

7. Концепція поділу влади: сучасний стан осмислення.

Рекомендована література:

1. Воронов І. О. Феномен влади: горизонти людського і політичного виміру. - К. : Генеза, 2005. - 288 .
2. Бебик В.М. Політологія: Теорія, методологія, практика: Підручник. —К.: МАУП, 1997. — 248с.
3. Ладиченко В. Поділ влади: теорія і практика / В. Ладиченко. — Київ: Україна, 1998. — 32 с.
4. Манько О. Є. Принципи поділу державної влади в умовах президентської, парламентської та змішаної форми державного правління / О. Є. Манько // Університетські наук. записки. — 2009. — № 2. — С. 406–411.
5. Пролеєв С. В. Метафізика влади. — К.: Наукова думка, 2005. — 324с.

8. Типи політичних систем посткомуністичних країнах: порівняльний аналіз.

Рекомендована література:

1. Політологія посткомунізму. Політологічний аналіз посткомуністичних суспільств. — К.: Політична думка, 1995. — 368с.
2. Троян С.С. Порівняльні політичні системи сучасності. Навчальний посібник. — К.: НМЦВО, 2003. — 266 с.
3. Політична система сучасної України: особливості становлення, тенденції розвитку / За ред. Ф. М. Рудича: Навч. посібник. — К., 2002. — 327 с.
4. Бойко — Бойчук Л. Методика синергетичного аналізу соціально-політичних систем. (Теоретичний аспект) // Людина і політика. — 2004. — № 4. — С. 92 — 105.
5. Романюк О. Праві та ліві тоталітарні режими: спільне і специфічне. // Нова політика. — 2002. — № 1. — С. 55 — 59.
6. Чабанка М. Авторитаризм і тоталітаризм. Уявна подібність та сутнісна різниця. // Політичний менеджмент. — 2003. — № 2.- С. 83 — 92.

9. Політичні партії та громадсько-політичні організації та рухи: риси спільності та розбіжності.

Рекомендована література:

1. Шведа Ю. Р. Теорія політичних партій та партійних систем : навч. посіб. – Львів : Тріада плюс, 2004. – 528 с
2. Громадські об'єднання в Україні: Навч. посіб. / За ред. В. М. Бесчасного. – К. : Знання, 2007. – 415 с
3. Гонюкова Л. В. Суспільно-політичні об'єднання: теорія і практика : навч.-метод. посіб. для вищ. навч. закл. – К. : Генеза, 2009. – 240 с.
4. Кривоцюк П. Створення партій демократичного типу: Світові та українські реалії // Людина і політика. – 2002. – № 5. – С. 37 – 50.
5. Пахарев А. Багатопартійність і партійні системи – поняття не тотожні // Віче. – 2002. – № 2. – С. 3 – 7
6. Примуш М. Партії і партійні функції // Віче. – 2002. – № 5. – С. 11 – 15

10. Політичне лідерство в сучасній Україні: основні проблеми оновлення.

Рекомендована література:

1. Атаманюк З. М. Еліта як соціальний феномен //Перспективи. – 2003. – № 4. – С. 96 – 101.
2. Рудич Ф. Політичне лідерство і стратегії реформ у країнах Центральної і Східної Європи // Політичний менеджмент. – 2007. – № 2. – С. 25 – 46.
3. Степико М. Українська політична нація: проблеми становлення // Політичний менеджмент. – 2004. – № 1. – С. 19 – 29.
4. Траверсе О. Політичне лідерство, національна еліта і практика модернізації суспільства // Політичний менеджмент. – 2006. № 1. – С. 27 – 36.
5. Траверсе О. Політичне лідерство і його роль в суспільно-політичних перетвореннях // Політичний менеджмент. – 2006. – № 3. – С. 86 – 96.

11. Технологія формування політичного іміджу.

Рекомендована література:

1. Лікарчук Н.В. Особливості формування іміджу політичного лідера в сучасній Україні // Держава і право. Зб. наук. праць. - Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2002. - №16. - С. 463-468
2. Денисюк С.Г. Формування позитивного іміджу України в умовах глобалізації //Держава і право: Зб. наук. пр. Юридичні і політичні науки. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2003. – Випуск 22. – С. 648-654.
3. Почепцов Г. Г. Теорія комунікації. – М.: «Рефл-бук», К.: «Ваклер» – 2001. – 656с.
4. Холод О.М. Інмутація у масмедіа: Монографія / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – К., 2006. – 167 с.
5. Холод О.М. ЗМІ та імідж політиків: Монографія / За ред. докт. філол., н., проф. Різуна В.В. / Київський національний університет імені Тараса Шевченка – К., 2004. – 343 с.

12. Засоби масової інформації як «четверта влада».

Рекомендована література:

1. Бебик В. М., Сидоренко О. І. Засоби масової інформації посткомуністичної України. – К., 1996. – 124 с.
2. Власенко Н. А., Зорько С. В., Сиротич М. Р. Україна на шляху до Інформаційного суспільства: проблеми та здобутки. – К., 1995. – 44 с.
3. Почепцов Г. Теорія комунікації. – К.: Ваклер; М.: Рефл-бук, 2001. – 656 с
4. Почепцов Г. Проблеми мас-медіа //Політична думка. – 1994. – №1. – С. 16 – 20
5. Чайка В. Засоби масової інформації: соціально-філософські аспекти// Філософська думка. – 2001. – №2. – С. 35 – 43

13. Політичні конфлікти в Україні: причини виникнення і спроби розв'язання.

Рекомендована література:

1. Воронов І. О. Політична конфліктологія: діалектика соціальних суперечностей і суспільної злагоди – К. : Генеза, 2005. – 320 с.
2. Котигоренко В. Причинність етноконфліктів: Впливи глобалізації // Політична думка. – 2002. – № 1.
3. Кривицька О. Толерантність чи конфронтація: Вектори етнокон-фліктного потенціалу України // Людина і політика. – 2001. – № 6; – С. 3 – 22. – 2002. – № 1. – С. 17 – 32.
4. Ротар Н. Діалогові форми політичної участі: передумови та перспективи становлення в Україні. // Політичний менеджмент. – 2007. – № 1. – С. 75 – 92.
5. Татаренко Т. Етнічні кордони і міжетнічна толерантність // Політичний менеджмент. – 2004. – № 5. – С. 31 – 39.

14. «Новий світовий порядок» як система сучасних і майбутніх міжнародних відносин.

Рекомендована література:

1. Бурдяк В.І. Політична культура країн Європи в контексті інтеграційних процесів. – Чернівці: Рута, 2004. – 328 с.
2. Воронов І.О. Глобалізація і політика: Реалії і перспективи соціальних трансформацій. – К., 2004. – 210 с
3. Головатий М. Етнополітологічні процеси: суть і проблеми в сучасному світі // Персонал. – 2006. – № 4. – С. 24 – 26.
4. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1980-2000 роки) / Під ред. Гайдуков Л.Ф., Кремень В.Г., Губернський Л.В. – К.: Либідь, 2001. – 621 с.
5. Феномен неокорпоративізму: європейські реалії та тенденції інституціонування в Україні / І. С. Сало, О. О. Даниляк, Т. В. Джига / за заг. ред. В. М. Яблонського, С. О. Янішевського. – Київ : НІСД, 2010. – 49 с.

15. Система освіти як соціальний інститут.

Рекомендована література

1. Гавриленко І. Соціологія освіти: Навч. посіб. / Запорізький держ. ун-т. – Запоріжжя : Этта-Пресс, 1998. – 394с.

2. Городняк І. Соціологія освіти: курс лекцій / Львівський національний ун-т ім. Івана Франка. – Л. : ЛНУ ім. І.Франка, 2007. – 152с.
3. Лукашевич М. Соціологія : Базовий курс: Навчальний посібник/ Микола Лукашевич, Микола Туленков,; . – К.: Каравела, 2005. – 310 с.
4. Сидоренко О. Соціологія освіти: Наук.-практ. посіб. для працівників системи освіти / Харківський гуманітарний ін-т "Народна українська академія" – Х., 2000. – 32с.

16. Роль соціалізації у становленні особистості.

Рекомендована література:

1. Злобіна О.Г., Тихонович В.О. Суспільна криза і життєві стратегії особистості. – К.: Стилос, 2001. – 237 с.
2. Злобіна О. Категорія „особистість” у системі понять соціологічної теорії // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2002. – № 2. – С. 121-134.
3. Злобіна О. Особистісна складова суспільних змін: соціологічний контекст // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2003. – № 3. – С. 32-45.
4. Лукашевич М.П. Соціалізація: виховні механізми і технології: Навчально-методичний посібник. – К. : ІЗМН, 1998. – 112 с
5. Циба В.Т. Соціологія особистості: системний підхід. – К.: МАУП, 2000. – 168 с

17. Культура як складова соціалізації. Вплив культури на суспільне життя.

Рекомендована література:

1. Кіхно О. Доля української культури в європейському і світовому контексті // Генеза. – 1995. – № 1. – С. 66-72
2. Паніна Н. Молодь України: Структура цінностей, соціальне самопочуття та морально- психологічний стан за умов тотальної аномії// Соціологія: Теорія, методи, маркетинг. – 2001.– № 1. – С.3-26
3. Попова І. Буденна свідомість у перехідному суспільстві: симптоми кризи// Соціологія: Теорія, методи, маркетинг. – 1999. – № 1. – С.5-22.
4. Слюсаревський Н. Субкультура як об’єкт дослідження // Соціологія: Теорія, методи, маркетинг. – 2002. – № 3. – С.117-127.
5. Смакота В. Цінності і норми в соціології /теоретико-методологічний аспект) // Соціальні виміри суспільства. Зб. наук. праць. Вип.5. – К.: Ін-т соціології НАН України, 2002.– С.210-220.

18. Девіантна поведінка особистості – негативне соціальне явище.

Рекомендована література:

1. Максимова Н. Ю. Психологія адиктивної поведінки: Навч. посіб. – К.: ВПУ «Київський університет», 2002. – 308 с
2. Міщик Л. І., Білоусова З. Г. Соціально-психологічні та педагогічні проблеми дезадаптації дітей і підлітків. – Запоріжжя: ЗДУ, 2003. – 108 с.
3. Христук О. Л. Психологія девіантної поведінки: навчально-методичний посібник. – Львів: ЛьвДУВС, 2014. – 192 с.

4. Козубовська І. В., Товканець Г. В. Соціальна профілактика девіантної поведінки: корекція відхилень у поведінці важковиховуваних дітей у процесі професійного педагогічного спілкування. – Ужгород: Патент, 1998. – 195 с.

19. Проблеми формування середнього класу в Україні.

Рекомендована література:

1. Александрова О.С. Середній клас як фактор забезпечення стабільності в сучасній Україні // Гілея. Наук. вісник: збірник наук. праць. – К., 2011. – Вип. 44 (№2). – С. 350-357.
2. Александрова О.С. Специфіка становлення середнього класу в українському суспільстві // Гілея. Наук. вісник: збірник наук. праць. – К.: 2011. – Вип. 47 (5). – С. 277-284.
3. Биченко А. Український середній клас: уявлення та реальні ознаки // Національна безпека і оборона. – 2008. – №7(101). – С.14-29.
4. Васильєв Є.Є. Проблемні питання створення середнього класу в трансформаційному суспільстві України // Часопис Академії адвокатури України. – №12 (3'2011). – С. 1-6.
5. Шангіна Л. Громадянська активність українського середнього класу// Національна безпека і оборона. – 2008. – №7(101). – С. 30-45

20. Проблеми студентської сім'ї.

1. Бондарчук О. І. Психологія сім'ї: Курс лекцій. – К.: МАУП, 2001. – 96 с.
2. Капська А. Й. Молода сім'я: проблеми та умови її становлення. – К. : ДЦССМ. – 2006. – 184 с.
3. Виговська С.В., Кружаліна Ю.В. Рівнева диференціація готовності сучасної студентської молоді до сімейного життя у контексті сучасного інформаційного простору// Вісник книжкової палати. – 2010. – № 1. – С. 46-50.
4. Кравець В. П. Теорія і практика дошлюбної підготовки молоді/ В. П. Кравець. -К.: Київ. правда, 2000. – 688 с.
5. Сім'я та сімейні відносини в Україні: сучасний стан і тенденції розвитку. – К.: ТОВ «Основа-Принт», 2009. – 248 с.
6. Савченко С.В. Соціально-педагогічна підтримка студентської сім'ї// Соціальна робота в Україні: теорія і практика. Наук.-метод. журнал. – 2009. – № 1. – С. 21-28

Реферат має складатися із вступної частини, викладення змісту навчального питання, що розглядається, стислих висновків та списку використаної літератури.

При **оформленні** індивідуального завдання (реферату) слід дотримуватися певних вимог.

Текст набирається в редакторі Microsoft Word.

Формат сторінки – **A5**.

Поля: ліве – **15 мм**, всі інші – **10 мм**.

Шрифт – Times New Roman. Розмір шрифту – **11 pt**. Інтервал – **одинарний**..

Вирівнювання тексту – по ширині.

Обсяг роботи – **6-7** сторінок.

Готовий реферат, перед його захистом, у встановлені терміни в електронному

форматі надається студентом задля обов'язкової перевірки на предмет його оригінальності і встановлення частки оригінального тексту та оцінюється за критеріями повноти висвітлення теми, вміння підбору і опрацювання літератури та реферування матеріалу..

..

4.ПИТАННЯ ДО ЗАХОДІВ ПОТОЧНОГО, ПІДСУМКОВОГО ТА СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

4.1 Тестові завдання до тестування у модулі ЗМ-П1.

Семінарське заняття № 1.

1. У якій країні була створена перша школа політичної науки: ([4] С. 8)
2. До якої групи категорій, що використовує політологія (1 група - категорії інших соціально-гуманітарних наук; 2 група - категорії наук, що знаходяться на "перехресті" з політологією; 3 група - спеціальні категорії політології), слід віднести наступні? ([4] С. 10-11)
3. Суть інновації якого типу розкриває фраза "висування божевільних ідей"? ([4] С. 12)
4. Який підхід до розуміння предмета політології є найпоширенішим? ([4] С. 9)
5. Закон циклічності політичних режимів визначає: ([4] С. 12)

6. Розташувати зазначені методи у відповідних строках таблиці:

<i>Загальнологічні методи</i>	
<i>Методи емпіричних досліджень</i>	
<i>Спеціальні методи політології</i>	

7. Що не входить до складу предмета політології? ([4] С. 12-13)
8. Яких етапів у розвитку політичної науки не існувало? ([4] С. 10)
9. На базі якої системоутворюючої дисципліни відбувалося формування політології в США? ([4] С. 6-7)
10. Хто вперше прочитав «Курс лекцій з основ політичної теорії»? ([4] С. 9)

Семінарське заняття № 2.

1. В якій ідеологічній системі Стародавнього Сходу було вперше розроблено модель деспотичної держави з командно-адміністративною системою? ([4] С. 18)
2. Які з наданих визначень демократії можуть належати Платону, а які Аристотелю? ([4] С. 19-20)
3. Хто з мислителів Стародавнього Світу вперше виділив соціальні основи політичного правління? ([4] С. 20)
4. Кому може належати наступна характеристика демократії: «При демократії верховна влада належить демосу, а не законам. Рішення демосу контролюють демагоги. Демос стає деспотом і діє як тиран»? ([4] С. 21)
5. Твердження про те, що в основі політико-правової думки Стародавньої Греції була ідея про деспотизм влади як джерело слухняності є: ([4] С. 18)

6. Які теоретичні твердження є спільними у вченнях Платона та Шан Яна:
([4] С. 18-19)
7. Хто з мислителів стародавнього світу був спроможен запропонувати правителям наступну нараду: «Навіщо, керуючи державою, знищувати людей? Якщо ви будете прагнути до добра, то й народ буде добрим»?
([4] С. 17)
8. У яку форму правління, на думку Платона, перетворюється демократія у разі порушення законів?
([4] С. 19)
9. Які ознаки є спільними для всіх філософсько-політичних теорій Стародавнього Сходу?
([4] С. 16-17)
10. Які верства населення, на думку Платона, не відносяться до деміургів?
([4] С. 20)

Семінарське заняття № 3.

1. Поняття «політика» у науковий обіг вперше ввів:
([4] С. 67)
2. Політичним силам консервативної орієнтації в політичній практиці притаманне прагнення до ідей:
([4] С. 79)
3. Який з відомих Вам підходів щодо меж просування політики в суспільне життя передбачає за державою роль «нічного сторожа»?
([4] С. 79)
4. Який рівень політологічних досліджень мається на увазі, як що аналізується діяльність держави (політичних партій, міжнародних організацій)?
([4] С. 74)
5. Готовність об'єкта влади до підкорення може бути зумовлена наступними факторами:
([4] С. 88)
6. Обрати мотиви підкорення, що здатні надати владі суб'єкта найефективнішого та найміцнішого характеру:
([4] С. 89)
7. Здійснити класифікацію наданого визначення влади за аспектом її трактування - «Влада – це здатність соціального класу реалізовувати свої специфічні об'єктивні інтереси»
([4] С. 83-84)
8. Що означає принцип легітимності політичної влади?
([4] С. 94-95)
9. Особистою рисою якого виду влади в умовах ринкового демократичного суспільства є моноцентричність?
([4] С. 90-91)
10. Для виникнення владних відносин необхідно, щоб суб'єкт влади володів наступними якостями:
([4] С. 85-86)

Семінарське заняття № 4.

1. Хто з прихильників теорії «суспільного договору» виникнення держави пов'язував з необхідністю приборкання «природної агресивності людини»?

([3] С.252-253)

2. З наданих країн вибрати ті, що мають республіканську форму правління.
([1] С.150-151, [3] С.266-267)
3. З наданих країн вибрати ті, що мають в якості форми державного правління абсолютну монархію (конституційну монархію).
([1] С.150-151, [3] С.266-267)
4. З наданих держав вибрати ті, що формально мають федеративний територіальний устрій.
([1] С.151-152, [3] С.278-279)
5. Які ознаки та функції притаманні соціальній державі:
([3] С.314-315)
6. Вибрати вірне твердження:
Держави за формою державного устрою поділяються на:
([1] С.151-152, [3] С.278-279)
7. Вставити назву теорії походження держави:
([3] С.252-254)
8. Вибрати правильні твердження щодо розподілу повноважень центру та суб'єктів федеративної держави:
([3] С.280-281)
9. Вибрати вірні твердження в характеристиці громадянського суспільства:
([1] С.214-215, [3] С.304-305)
10. Які з перелічених принципів забезпечує правова держава
([3] С.297-299)

Семінарське заняття № 5

1. Які з вказаних типів політичної культури будуть належати до типології, проведеної за формаційним критерієм?
([1] С.346-347, [3] С.485-486)
2. За критерієм специфіки цивілізації визначте приналежність наступних характеристик політичної культури (Захід та Схід):
([1] С.348, [3] С.487)
3. За критерієм глибини відображення суспільного життя політична свідомість буває:
([3] С.484)
4. Визначити сучасних політологів-фахівців теорії політичної культури:
([1] С.338)
5. Культура функціонування політичних інститутів передбачає:
([3] С.480)
6. Домінуючою інформаційною моделлю в умовах тоталітарного політичного режиму :
([1] С.445-446)
7. Виберіть правильні твердження щодо характеристики функції контролю та критики в діяльності засобів масової інформації в умовах демократичного суспільства:
([1] С.446-447)
8. Щоб бути ефективним політичне маніпулювання має спиратися на:
([1] С.448)
9. Переваги політичного маніпулювання як засобу соціального управління полягають в тому, що воно:
([1] С.448)

10. Що покладено в основу політичного маніпулювання?

([1] С.449-450)

4.2 Тестові завдання до тестування у модулі ЗМ-П2.

Семінарське заняття № 6.

1. Яке визначення «соціології» є найпоширенішим?

([5] С.7)

2. Якого рівня в структурі сучасної соціології не існує?

([5] С.10)

3. Розташувати категрії, що використовує соціологія, у відповідних строках таблиці:

Категорії, що пояснюють статику суспільства	
Категорії, що пояснюють динаміку суспільства	

([5] С.8)

4. Що означає прогностична функція соціології?

([5] С.10)

5. Що є завданням прикладної соціології?

([5] С.10-11)

6. Визначити риси, характерні для постіндустріального суспільства:

([5] С.18)

7. Визначити, хто з науковців розглядає суспільство як «продукт соціальних (тобто орієнтованих на інших) людських дій»?

([5] С.16)

8. Яке з визначень характеризує категорію «суспільство»?

([5] С.16-17)

9. До якої групи соціальних інститутів відноситься власність?

([5] С.21)

10. Які підсистеми суспільства найчастіше виділяють у вітчизняній соціології:

([5] С.18)

Семінарське заняття № 7

1.Що являє собою де соціалізація?

([5] С.30)

2.У соціології під терміном «особистість» розуміють:

([5] С.28)

3. Становище особистості, займане нею в суспільстві відповідно з віком, статтю, походженням, сімейним станом – це

([5] С.33)

4. Поведінка, яка не суперечить існуючим соціальним нормам, називається:

([5] С.35)

5. Внутрішні стимули активності особистості, те, що забезпечує її існування і самозбереження – це..

([5] С.28)

6. Поняття «соціальна мобільність» було введено в науковий обіг:

([5] С.45)

7. Переміщення індивідів між різними рівнями ієрархії називають: ([5] С.45)
8. Визначити соціологів – фахівців теорії соціальної стратифікації ([5] С.40)
9. Історичними типами соціальної стратифікації є: ([5] С.43-44)
10. Як виглядає в основному класова структура сучасного західного суспільства? ([5] С.43-44)

Семінарське заняття № 8

1. Соціологія вивчає сім'ю як: ([5] С.80)
2. Моногамія – це: ([5] С.84)
3. Поліандрія – це: ([5] С.83-84)
4. Шлюб, у якому подружжя живе нарізно називається: ([5] С.83-84)
5. Повною називається сім'я, яка має: ([5] С.84-85)
6. Яка функція не притаманна сім'ї? ([5] С.82-83)
7. Ведення домашнього господарства, упорядкування й використання сімейного бюджету, організацію сімейного споживання, розподіл домашньої роботи – це: ([5] С.82-83)
8. В нинішній європейській культурі статеве співжиття кровних родичів трактується як: ([5] С.83-84)
9. Сім'ї засновані на розподілі ролей згідно з особистісними якостями і здібностями подружжя, на рівній участі кожного з них у прийнятті рішень називають: ([5] С.83-84)
10. Сім'я, що складається із представників двох поколінь: батьків та їхніх дітей, називається: ([5] С.83-84)

4.3 Тестові завдання до модульної контрольної роботи модуля ЗМ-III.

1. Яку з перелічених функцій не виконує політична наука? ([4] С. 12)
2. Гносеологічна функція означає, що політологія повинна: ([4] С. 12)
3. Якого етапу у розвитку політичної науки не існувало? ([4] С. 6-7)
4. Кому належить пріоритет введення поняття «політія»? ([4] С. 20-21)
5. Хто з мислителів Стародавнього Світу вперше виділив соціальні основи політичного правління? ([4] С. 21)

6. Хто з мислителів Стародавнього Світу виникнення держави пов'язував з появою та розвитком приватної власності?
([4] С. 21)
7. Яка форма правління, за теорією Аристотеля, не належить до правильних?
([4] С. 21)
8. В поглядах якого мислителя Нового часу вперше з'явилися зачатки ідеї розподілу влад?
([4] С. 29)
9. Французький письменник і філософ Жан Жак Руссо в області політичної думки є теоретиком:
([4] С. 31-32)
10. Хто з мислителів Нового часу у відповідності з теорією розділення влади пропонував зберігати певний пріоритет законодавчої влади над виконавчою та судовою?
([4] С. 34-35)
11. Знайти визначення політики, що входять до соціологічної групи її трактувань:
([4] С. 69-70)
12. Політичним силам консервативної орієнтації у питанні про роль держави в суспільстві притаманне прагнення до ідей:
([4] С. 79-80)
13. Який з відомих Вам підходів щодо меж просування політики в суспільне життя передбачає, що політика має безпосередньо впливати на всіма інші сфери суспільства?
([4] С. 79-80)
14. Який рівень політологічних досліджень мається на увазі, як що аналізується діяльність політичних партій?
([4] С. 74)
15. Суб'єктами політики не виступають:
([4] С. 73)
16. До якого способу владування слід віднести принцип поважливого ставлення до прав та свобод особистості?
([4] С. 91-92)
17. До якого способу владування слід віднести принцип дозволено те, що не має відношення до політики?
([4] С. 91-92)
18. Яка модель влади (за М.Вебером) спирається на професійну бюрократію?
([4] С. 91)
19. Плутократія - це :
([4] С. 20-21)
20. Охлократія - це :
([4] С. 20-21)
21. З наданих видів влади вибрати те, що належать до класифікації за критерієм ресурсів влади:
([4] С. 90-91)
22. Який фактор не впливає на готовність об'єкта влади до підкорення?
([4] С. 86-87)
23. Що таке ресурси політичної влади?
([4] С. 88-89)
24. Хто автор трьох форм політичного панування (типів легітимності влади) — традиційного, харизматичного, раціонально-легального?
([4] С. 91-92)
25. На вірі у святість норм, що віддавна керують життям суспільства, базується:

([4] С. 91-92)

26. Якого підходу щодо визначення влади не існує:

([4] С. 92-94)

27. Класи, нації, соціальні групи, політичні партії, які беруть участь у політичному житті, це:

([4] С. 73)

28. До якого з наданих типів можна віднести політичну систему характерну для України?

([4] С. 105)

29. В політичній системі суспільства держава є:

([4] С. 101)

30. З наданих ознак вибрати ту, що притаманна політичним системам розвинутих капіталістичних країн:

([4] С. 104-105)

31. З наданих держав обрати ту, що має парламентську форму правління:

([4] С. 103-104)

32. З наданих держав вибрати ту, що має змішану форму правління:

([4] С. 103-104)

33. З наданих ознак вибрати ту, що притаманна ліберальному режиму:

([4] С. 101-102)

34. З наданих ознак вибрати ту, що не притаманна тоталітарному режиму:

([3] С. 385-387 [4] С. 101-102)

35. Сукупність політичних інститутів та установ, що взаємодіють з метою реалізації певних політичних ідей та норм, це:

([4] С. 99)

36. Активне втручання держави в справи суспільства це:

([1] С.149)

37. З наданих країн вибрати ту, що є конституційною монархією.

([1] С.150-151, [3] С.260-272)

38. З наданих держав вибрати ту, що є федерацією.

([1] С.151-152, [3] С.278-283)

39. Перший крок на шляху розмежування понять «суспільство» та «держава» зробив:

([3] С.247)

40. Знайти неправильне твердження щодо розподілу повноважень центру та суб'єктів федеративної держави:

([1] С.151-152, [3] С.278-283)

41. Хто є автором класової теорії походження держави?

([1] С.151-152, [3] С.252-254)

42. Серед нижче перерахованого вкажіть форму державного правління:

([1] С.150-151, [3] С.260-272)

43. Серед нижче перерахованого вкажіть форму державного устрою:

([1] С.151-152, [3] С.278-283)

44. Конфедерація – це:

([1] С.151-152, [3] С.278-283)

45. Які відносини не входять до структури громадянського суспільства?

([3] С.306-307)

46. Виділити вірне твердження в характеристиці громадянського суспільства:

([3] С.308-309)

47. Який з перелічених принципів забезпечує правова держава

([3] С.299-301)

48. Громадянське суспільство є продуктом:

49. Відносини, що регулюють стосунки в громадянському суспільстві носять характер: ([3] С.304-305)
([3] С.306-307)
50. У правовій державі передбачається певне верховенство: ([3] С.300-301)
51. Найбільш сприятливі умови для гуманізації суспільства створює: ([3] С.313-315)
52. Назвіть головну причину формування політичних партій сучасного типу (масових партій): ([3] С.328)
53. Де і коли виникла перша масова партія (партія сучасного типу): ([3] С.328)
54. Сукупність політичних партій, їхній взаємозв'язок і взаємодія між собою та іншими елементами політичної системи і суспільства в боротьбі за владу або при її здійсненні утворюють: ([3] С.338-342)
55. За критерієм ідеологічної спрямованості доктрини партії не можуть бути: ([3] С.334-345)
56. Вибрати вірну відповідь.
Постійна легальна боротьба за владу типова для ... ([3] С.338-342)
57. Що не є умовою формування домінуючого партійного укладу в межах буржуазно демократичної партійної системи? ([3] С.338-342)
58. Добровільні формування людей, що виникають на основі їхнього свідомого волевиявлення відповідно до спільних інтересів, прав і свобод, це: ([3] С.362-363)
59. Головна причина розпаду рухів: ([3] С.364)
60. Яких організацій за критерієм масштабу діяльності не існує? ([3] С.369-370)
61. Знайти неправильне твердження.
Наявність суспільно-політичних об'єднань в суспільстві та їх якість відбивають: ([3] С.363)
62. Якому типу політичного лідера за Максом Вебером притаманна опора на розум? ([1] С.223-224)
63. Самостійність лідера по відношенню до конститuentів прямо залежить від: ([1] С.231-232 [3] С.456-458)
64. Згідно з теорією конститuentів, вирішальна ланка в системі відношень лідера і конститuentів це: ([1] С.231-232 [3] С.456-458)
65. Знайти ознаку, що притаманна інформаційному суспільству ([1] С.445-446)
66. Домінуючою інформаційною моделлю в умовах тоталітарного політичного режиму є: ([1] С.445-446)
67. Щоб бути ефективним політичне маніпулювання має спиратися на: ([1] С.447-448)
68. Функція соціалізації в діяльності ЗМІ означає: ([1] С.444-445)

69. Одна з переваг політичного маніпулювання як засобу соціального управління полягають в тому, що воно: ([1] С.446)
70. Якої форми суспільної організації ЗМІ не існує? ([1] С.447)
71. Який тип свідомості можна описати як: «сукупність ідей, уявлень, поглядів, що виникали з буденної практики з елементами теорії та ідеології?» ([3] С.483-485)
72. До якого типу політичної культури за критерієм ідеологічних основ слід віднести націоналістичну політичну культуру? ([3] С.487-489)
73. Зміст якої функції суспільної думки відбиває фраза «Громадська думка займає певну позицію ухвального чи засуджувального характеру?» ([3] С.483-487)
74. Культура політичної поведінки передбачає: ([3] С.488-489)
75. Який тип зовнішньої політики здійснює держава, якщо на міжнародній арені вона намагається знайти баланс між принципами суперництва і співробітництва? ([1] С.476-477 [3] С.514-516)
76. Який тип зовнішньої політики здійснює держава, якщо на міжнародній арені вона прегне до експансії і намагається розв'язати свої внутрішні проблеми за рахунок інших держав? ([1] С.476-477 [3] С.514-516)
77. Який принцип міждержавних відносин не відноситься до тих, що є обов'язковими для країн-членів ООН? ([3] С.512-514)
78. Яких засобів здійснення зовнішньополітичної діяльності не існує? ([3] С.512-514)
79. До якої групи існуючих глобальних проблем можна віднести проблему тероризму? ([1] С.490-491 [3] С.522)
80. До якої групи існуючих глобальних проблем можна віднести проблему незворотності кліматичних змін? ([1] С.490-491 [3] С.522)

4.4 Тестові завдання до модульної контрольної роботи модуля ЗМ-П2.

1. Визначити автора наукового твору «Курс позитивної філософії» ([5] С.6)
2. Наука про тенденції, закони функціонування і розвитку суспільства (соціуму), соціальних систем, про соціальні групи та інститути називається: ([5] С.7)
4. Яку з вказаних функцій, не виконує соціологія? ([5] С.11)
5. Що є об'єктом соціології? ([5] С.7)
6. Кого вважають засновником соціології? ([5] С.6)
7. Хто з перерахованих нижче учених ввів у науковий обіг термін «соціологія»? ([5] С.6)

8. Яка категорія соціології є фундаментальною? ([5] С.8)
9. У чому полягає специфіка соціальних законів і закономірностей? ([5] С.8)
10. Що не є завданням теоретичної соціології? ([5] С.10)
11. Закони соціальної статистики відображають: ([5] С.8)
12. Соціологія середнього рівня – це: ([5] С.10)
13. Визначте рису, характерну для доіндустріального суспільства: ([5] С.18)
14. Визначити, хто з науковців розглядає суспільство як «сукупність відносин, що складаються в процесі спільної економічної діяльності»? ([5] С.18)
15. Яка із перерахованих ознак не є ознакою суспільства: ([5] С.16-17)
16. Яке з визначень характеризує категорію «країна»? ([5] С.16)
17. Яке з визначень характеризує категорію «держава»? ([5] С.16).
18. Які типи суспільств виділяють у постіндустріальній теорії? ([5] С.18)
19. Визначити ознаки, що домінують у постіндустріальному суспільстві. ([5] С.18)
20. Яка функція суспільства мається на увазі в ситуації, коли одні члени суспільства виробляють продукти харчування, інші - одяг, треті - забезпечують безпеку, четверті - навчають дітей та молодь, п'яті - управляють ...? ([5] С.19)
21. Яка функція суспільства мається на увазі в ситуації, коли суспільство наказує індивіду, як він повинен жити, яким він має бути, що він може робити, а чого не може ...? ([5] С.19)
22. Визначити автора типологізації суспільства. за критерієм способу виробництва і формою власності. ([5] С.18)
23. Визначити автора типологізації суспільства. за критерієм способу здобуття засобів існування. ([5] С.18)
24. Яке з приведених визначень суспільства належить Е.Дюркгейму? ([5] С.16).
25. Зайдіть помилкову ознаку у характеристиці суспільства ([5] С.16-17)
26. Що виступає елементарною структурною одиницею соціальної системи? ([5] С.19-20)
27. Хто з учених перший ввів у науковий обіг термін «індустріальне суспільство»? ([5] С.18)
28. Який критерій покладено в основу для поділу суспільств на прості та складні? ([5] С.17).

29. На думку якого вченого людство послідовно пройшло чотири формації: первісну, рабовласницьку, феодальну, капіталістичну?
([5] С.18)
30. Соціальний інститут - це:
([5] С.21)
31. Визначити елементи, що входять до складу соціально-класової підструктури соціальної структури суспільства?
([5] С.24)
32. Визначити елементи, що входять до складу соціально – демографічної підструктури соціальної структури суспільства?
([5] С.24)
33. Категорія «соціальна стратифікація» відображає:
([5] С.39)
34. Вертикальна соціальна мобільність це:
([5] С.45)
35. Теорія розподілу суспільства на класи була введена в науковий обіг:
а) П. Сорокіним; б) К. Марксом; в) М Вебером; г) О. Контом
36. Теорія яка поділяє суспільство на основі доходу, престижу професії, впливу на поведінку інших називається:
([5] С.39-40)
37. Основу «середнього класу» в сучасних суспільствах становлять люди із:
([5] С.44)
38. Теорії соціальної мобільності органічно пов'язані з:
([5] С.40)
39. Маргінал – це:
([5] С.46)
40. При якому історичному типі стратифікації мобільність не можлива?
([5] С.43)
41. Визначити соціолога – фахівця теорії соціальної стратифікації
([5] С.40)
42. Рівність у соціальній сфері виявляється в:
([5] С.42-43)
43. Визначити головні причини появи та зростання середнього класу:
([5] С.44-45).
44. Визначити соціальну категорію, яка відноситься до вищого шару середнього класу
([5] С.44).
45. Визначити соціальну категорію, яка відноситься до нижчого шару середнього класу
([5] С.45).
46. Будь-яке переміщення індивідуального або соціального об'єкта або цінності - це соціальна:
([5] С.42).
47. Відособлена соціальна група (страта), членством в якій людина зобов'язана винятково своїм народженням і правовим становищем, - це:
([5] С.44).
48. Економічна, соціальна та юридична форма закріпачення людей, яка з повним безправ'ям і крайнім ступенем нерівності - це:
([5] С.43).
49. Соціальна група, стан якої залежить від місця в системі суспільного виробництва - це:
([5] С.44).

50. Які з нижче зазначених термінів означають форму сім'ї? ([5] С.84)
- 50.Соціологія сім'ї – це: ([5] С.79-80)
- 51.Сім'я виступає в сучасному суспільстві як домінуючий агент соціалізації на: ([5] С.80)
52. Яку сім'ю називають нуклеарною: ([5] С.84)
53. Що є ознакою ендогамної сім'ї? ([5] С.84-85)
54. Рекреаційна функція сім'ї спрямована на: ([5] С.82-83)
- 55.Сім'ї що характеризується паритетними (рівними) відносинами між дружиною та чоловіком називають: ([5] С.84)
56. Сім'я, в якій є один чоловік і чотири дружини, називається: ([5] С.84)
57. Сім'я являє собою: ([5] С.80)
- 58.Матрилокальний сім'я - це така, коли: ([5] С.84)
59. Сім'я, взаємини в якій будуються на основі взаємної поваги і де немає яскраво вираженого лідера, називається: ([5] С.84)
60. Що соціологи не виділяють в якості стійких стереотипів сімейного виховання? ([5] С.85)
- 61.Яка ознака не належить успадкованого статусу людини? ([5] С.32)
- 62.Яка ознака не належить досягнутого статусу людини? ([5] С.32)
63. Засвоєння нових цінностей, ролей, навичок замість раніше набутих, неправильно засвоєних, застарілих, або ж у зв'язку з переходом у принципово інші соціальні умови – це... ([5] С.32)
64. Соціальна роль - це: ([5] С.32)
- 65.Вторинна соціалізація – це: ([5] С.30-31)
66. Характеристика людини соціальної – це: ([5] С.28)
67. Предписаний статус - це позиція: ([5] С.32)
68. Соціальна позиція, яку індивід набуває завдяки власним зусиллям, називається статусом: ([5] С.32)
69. Передбачувана, нормативна, запропонована поведінка окремого індивіда або конкретної соціальної групи людей, яку очікують від них в суспільстві - це: ([5] С.32)
- 70.Вказати групи, які не є носіями девіантної поведінки: ([5] С.35-36)

4.5 Тестові завдання до іспиту.

Тестові завдання екзаменаційних білетів являють собою міксовані варіанти тестових завдань розділів **4.1, 4.2, 4.3, 4.4** із відповідними посиланнями на правильні відповіді за списком основної літератури.

5. ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Основна література.

1. Політологія: Підручник для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл / М.І. Панов (керівник авт.кол.), Л.М.Герасіна, В.С.Журавський та ін.– К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2005. – 520 с.
2. Піча В.М., Хома Н.М. Політологія. Конспект лекцій. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів України – К.: Каравела, 1999. –168 с.
3. Шляхтун П.П. Політологія (теорія та історія політичної науки). Підручник. – К.: Либідь, 2002. - 576 с.
4. Бубнов І.В. Політологія: Конспект лекцій. –Дніпропетровськ:«Економіка», 2006.–106с.
5. Краснянська Н.Д. Соціологія. Конспект лекцій. – Одеса, ОДЕКУ, 2010 – 92 с.

Додаткова література

1. Бебик В.М. Базові засади політології: історія, теорія, методологія, практика. – К., МАУП, 2000. – 383 с.
2. Погорілий Д.Є Політологія: кредитно-модульний курс. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури. Фірма «Інкос», 2008. – 432 с.
3. Політологія: Підручник / За заг. ред. І.С.Дзюбка, К.М.Левківського. - К.: Вища школа, 1998. – 415 с.
4. Політологія: Курс лекцій / І.С.Дмитрів (керівник), О.М.Рудакевич, В.А.Кулик та ін. - Тернопіль: Астон, 1998. – 158 с.
5. Політологічний енциклопедичний словник. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Генеза, 1997. - 400с.
6. Соціологія: Підручник / За загальною редакцією проф. В.П.Андрущенка, проф. М.І.Горлача. - Харків - Київ, 1998. - 624с
7. Соціологія: Підручник. 2-е видання, стереотипне. За редакцією В.М.Пічі, - Львів: «Магнолія Плюс», Новий світ - 2000, 2005. - 277с
8. Черниш Н.Й. Соціологія. Курс лекцій. Конспект.- Львів: Кальварія, 2003.
9. Барвінський А.О. Соціологія. Курс лекцій для студентів вищих навчальних закладів: – К.: Центр навчальної літератури, 2005.
10. Соціологія. Підручник /За ред. В.Т. Городенка. – К.: Академія, 2003.

Інформаційні ресурси

www.eprints.library.odetu.edu.ua

www.ukrsoc.blogspot.com

www.dpt19.odetu.edu.ua